

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра теорії та методики практичної психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КАЗКОТЕРАПІЯ»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія

Одеса – 2023

УДК: 159.9.07(075.8) +615.851(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
протокол №1 від 31.08.2023 року*

Рецензенти:

Професор кафедри теорії та методики
практичної психології Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,
д. психол. н., професор

Анатолій Массанов

доцент кафедри практичної психології
Одеського національного морського університету,
к.психол.н., доцент

Юлія Чумаєва

Розіна І. В., Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Казкотерапія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 053 Психологія: метод. реком. Одеса, Університет Ушинського, 2023. 31 с.

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Казкотерапія» містять: передмову, загальну інформацію про навчальну дисципліну, теми лекційного курсу, теми практичних занять, технологічну карту дисципліни, вимоги до виконання самостійної роботи, вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, рекомендовані джерела інформації.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
1.1.Зміст навчальної дисципліни.....	5
1.2.Критерії оцінювання за різними видами роботи.....	6
РОЗДІЛ 2. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	13
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	
3.1. Теми практичних занять.....	16
3.2. Технологічна карта дисципліни.....	16
РОЗДІЛ 4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	20
РОЗДІЛ 5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ.....	21
РОЗДІЛ 6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ.....	22
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	30

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Казкотерапія» вибіркова дисципліна у підготовці магістрів психології, яка вмістить матеріали теоретичного та практичного характеру. Теоретичне дослідження визначає сутність казкотерапії як психологічного методу впливу на особистість в якості інструменту психотерапії, корекції. Головна перевага казкотерапії як методу полягає в тому, що ядром будьякої казки є метафора. Казка розвиває самосвідомість людини, розкриває її потенціал у взаєминах з навколишнім світом і світом внутрішнім. Практичне використання допомагає вдосконалити механізми впливу казок, функції казок, а також принципи роботи з казками. Розглядаються особливості казкотерапії: інформативність, екологічність, відсутність меж, емоційність, мудрість, відсутність вікових обмежень. Також детально розглядаються особливості застосування казки в роботі психолога з клієнтом, використання казки як метафори, малювання за мотивами казки, обговорення поведінки та мотиву дій персонажу, застосування казкотерапії з піскової терапії. Описуються механізми впливу казок на особистість який допомагає подолати стрес, продуктивно переживати страх, що дозволяє зберігати психічну цілісність.

Мета навчальної дисципліни «Казкотерапія» ознайомити здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з науково теоретичним підґрунтям для оволодіння професійними знаннями з вивчення психічних явищ, за допомогою складання та аналізу терапевтичних казок, вміння використовувати казку з метою профілактики та реабілітації клієнтів, формування здорової, інтелектуально і морально розвиненої особистості. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності. Створити умови для формування певного власного досвіду професійної діяльності у відповідності з віковими та індивідуальними особливостями.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Казкотерапія» студенти мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Вступ до фаху», «Філософія», «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Патопсихологія», «Психосоматичні розлади».

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- теоретико- методологічні засади та специфіку основ казкотерапії;
- функції, види мету і завдання казкотерапії;
- основні напрямки казкотерапії;
- класифікацію напрямків казкотерапії;
- порушення психічного розвитку особистості та шляхи вирішення цих проблем засобами казкотерапії;
- шляхи організації психотерапевтичної роботи за допомогою метода казкотерапія;

уміти:

- аналізувати різні види психологічних підходів в наданні психологічної допомоги;
- застосовувати психологічні знання при вирішенні завдань подальшої професійної діяльності;
- демонструвати, спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта;
- пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати психологічну культуру серед населення, застосовуючи рекламу змісту та специфіки професійної діяльності психологів;

- будувати методи психологічної допомоги населенню, диференціюючи її за актуальними потребами.

Міждисциплінарні зв'язки: «Філософія», «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Патопсихологія», «Психосоматичні розлади».

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

**РОЗДІЛ 1.
ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

1.1 Зміст навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни: вибіркова	
	ОПП Психологія Спеціальність 053 Психологія	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 2		Рік навчання:	
		2-й	2й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: доповідь		Семестр:	
Загальна кількість годин – 120		3	3
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	12 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	98год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	
Вид контролю: залік			

1.2 Критерії оцінювання за різними видами роботи

Для навчальної дисципліни «Казотерапії», навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60 балів), здобувач вищої освіти отримує під час роботи на практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи та індивідуального завдання.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач вищої освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.

	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: доповідь	0 балів	Завдання не виконано; доповідь має компелятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам. Презентація відсутня
	1-2 Бали	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита частково. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 3 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо двох вимог з трьох (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Робота характеризується змістовою цілісністю, зв'язністю і послідовністю викладу, допущено не більше 1 логічної помилки. Композиційна структура промови витримана. Здобувач почуває себе скуто, невпевнено і напружено. Ефективність промови невисока через відсутність контакту з аудиторією, недоцільне використання прийомів зацікавлення і утримання уваги слухачів. Мультимедійна презентація значною мірою не відповідає вимогам: відсутній титульний слайд, список використаних джерел, відсутнє логічне завершення презентації у вигляді висновків, змістовного узагальнення. Створено так званий «реферат з малюнками», тобто використано слайди з текстовою інформацією, переписаною з підручників, посібників, інтернету, замість формулювання тез чи ключових, опорних слів та фраз.

3-5 Балів	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита не повно, наявні фрагменти, які не відповідають темі. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють частково (не більше 2 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо однієї з вимог (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Здобувач демонструє сформованість умінь і навичок правильного (не більше 2 помилок). Під час виступу здобувач почувається достатньо впевнено. Не дотримано всіх вимог до створення мультимедійної презентації: спостерігається незначна інформаційна надмірність тексту презентації. Ілюстрації органічно доповнюють текст, проте є незначні недоліки дизайну презентації.
6-8 Балів	Зміст доповіді відповідає заявленій темі дослідження, демонструє достатній аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень та публікацій, містить аналітику і узагальнення, представлені результати власного дослідження з обраної теми. Здобувач демонструє уміння будувати розгорнутий матеріал проблематики, логічно, правильно, але не точно, при цьому відсутнє прагнення виробити індивідуальний стиль.
9-10 Балів	Зміст доповіді відповідає заявленій темі. Здобувач глибоко, повно й обґрунтовано розглядає предмет дослідження, посилається на джерела первинної інформації, подає узагальнення альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми. Наведені дані й факти адекватно обґрунтовують чи ілюструють тези доповіді. Текст характеризується цілісністю та композиційною грамотністю. Здобувач демонструє уміння будувати розгорнутий матеріал проблематики, логічно, правильно, точно, є прагнення виробити індивідуальний стиль. Доповідь викликала велике зацікавлення й жваве обговорення у студентському середовищі, наявні позитивні коментарі. Навчальна презентація виконана з дотриманням усіх вимог: наявні усі структурні елементи; інформацію ретельно структуровано, представлено лаконічно, максимально інформативно, дотримано принципів науковості, послідовності у відборі текстового матеріалу; ілюстрації відповідають змісту презентації. Презентація вповні ілюструє й унаочнює доповідь.

Критерії оцінювання за різними видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Зараховано (90-100 А)	<p>Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, знає теоретико-методологічні основи казкотерапії; здатен застосовувати знання у практичних ситуаціях і генерувати нові ідеї (креативність); цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності; діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням методів казкотерапії; організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями; розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях; робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. При виконанні практичних завдань демонструє високий рівень самостійності при вирішенні завдань подальшої професійної діяльності; вирішувати проблеми діагностики та корекції поставлених завдань: вміє використовувати дані психологічного обстеження; застосовувати спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.</p>
Зараховано (82-89 В)	<p>Здобувач вищої освіти має достатні знання з казкотерапії. Усні відповіді відрізняються логікою та аргументованістю, хоча вони не завжди повні. Здатний доволі вміло застосовувати знання у практичних ситуаціях і генерувати нові ідеї; цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності; вельми вдало мотивувати людей та рухатися до спільної мети; здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації); загалом дотримуватися у фаховій діяльності норм психологічної етики та загально людських цінностей; розробляти новітні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. У цілому вміє застосовувати психологічні знання при вирішенні завдань подальшої професійної діяльності однак є деякі труднощі при вирішувани проблем діагностики та корекції.</p> <p>Достатньо усвідомлено застосовує спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта однак не досить чітко застосовує психологічну</p>

	<p>допомогу. Вміє застосовувати методи психологічної допомоги населенню за актуальними потребами але потребує незначної допомоги з боку викладача.</p>
<p>Зараховано (74-81 C)</p>	<p>Здобувач вищої освіти володіє певним обсягом знань з теоретико-методологічних основ казкотерапії, але не володіє достатнім багажем знань та вмій для формулювання висновків і застосування у практичних ситуаціях, допускає несуттєві неточності в діагностичному аспекті. Усні відповіді відрізняються невпевненістю, є загалом правильними, але не повними; на середньому рівні володіє вміннями застосовувати психологічні знання при вирішенні завдань професійної діяльності; спроможний здійснювати практичну діяльність з використанням психологічних методів та технік; здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту; взаємодіяти з колегами і довіллям; в цілому дотримуватися у професійній діяльності норм психологічної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. Здатність застосовувати спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта натомість при наданні психологічної консультації потребує допомоги. Вміє застосовувати методи психологічної допомоги населенню, однак не вміє чітко диференціювати її за актуальними потребами. Не завжди вміє самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію, потребує незначної допомоги з боку викладача.</p>
<p>Зараховано (64-73 D)</p>	<p>Здобувач володіє певним обсягом навчального матеріалу, знає теоретико-методологічні основи казкотерапії; закономірності та особливості розвитку й функціонування фахової діяльності психолога у відповідності з професійною етикою, але не вміє формулювати висновки, допускає суттєві неточності. Усні відповіді відрізняються невпевненістю, є загалом неправильними та неповними. Під час репрезентації навчального матеріалу виявляє значні неточності. Має знання на недостатньому рівні про різноманітності та мультикультурності, професійно-етичну систему; практично не здатен застосовувати знання у практичних ситуаціях з використанням психологічних методів та технік; мотивувати довіколишніх заради спільної мети; генерувати нові ідеї. Не завжди вміє вирішувати проблеми діагностики та корекції у психічному здоров'ї. Під час використання даних психосоматичного обстеження потребує значної допомоги з боку викладача. Не завжди викликає вміння застосовувати спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта. Не виявляє творчого підходу при виконанні самостійних робіт.</p>
<p>Зараховано (60-63 E)</p>	<p>Здобувач вищої освіти на репродуктивному рівні має знання про теоретико-методологічні основи казкотерапії; виявляє неточності, допускає суттєві помилки; має значні прогалини у знаннях про цілі психологічної допомоги. Усні відповіді неповні, неточні, неаргументовані, припускається значних помилок у визначеннях. Пасивний під час ідентифікації психологічних проблем та визначення шляхів їх розв'язання; здебільшого не має власної позиції. Не вміє складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту. На низькому рівні володіє вміннями</p>

	<p>застосовувати психологічні знання при вирішенні завдань подальшої професійної діяльності; у вирішуванні проблем діагностики та корекції у психічному здоров'ї викликає значні труднощі. У вирішенні проблем надання психологічного консультування припускається суттєвих помилок.</p> <p>Практично не виявляє розуміння як застосовувати спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта. Не цілком розуміє інші види психологічної допомоги. Не завжди доцільно вмє самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. Не вмє застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.</p>
<p>Не зараховано (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання про навчальний матеріал, не має знань про теоретико-методологічні основи казкотерапії, не може вербалізувати навіть ті знання, які він отримав при ознайомленні з навчальним матеріалом; не вмє вирішувати завдання щодо ідентифікації психологічних проблем та визначення шляхів їх розв'язання. Усні відповіді часткові, не обґрунтовані. Не володіє вміннями застосовувати психологічні знання при вирішенні завдань подальшої професійної діяльності. Не вмє вирішувати проблеми діагностики та корекції у психічному здоров'ї. Не вмє використовувати спеціальні знання з практичної психології при вирішенні проблем клієнта. Не усвідомлює як застосовувати методи психологічної допомоги населенню, диференціюючи її за актуальними потребами. Не вмє доцільно надавати психологічні консультації та застосовувати інші види психологічної допомоги. Епізодично виявляє вміння пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати психологічну культуру серед населення.</p>

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю (залік)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	Сума		
Теми	Бали	Разом	0–10	0–100		
Тема 1	0–10	0–90			0–10	0–100
Тема 2	0–10					
Тема 3	0–10					
Тема 4	0–10					
Тема 5	0–10					
Тема 6	0–10					
Тема 7	0–10					
Тема 8	0–10					
Тема 9	0–10					

Шкала оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Зараховано
82–89	B	Зараховано
74–81	C	
64–73	D	Зараховано
60–63	E	
35–59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ 2. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Основи казкотерапії

Тема 1. Історія розвитку казкотерапії.

Поняття історії виникнення та розвитку казкотерапії як з найдавніших методів практичної психології. Перші згадки про наукових теоріях казкотерапії відносяться до XVIII століття. Допомогою казок люди передавали з покоління в покоління моральні цінності, моральні підвалини, правила поведінки. Як самостійний напрям в практичній психології казкотерапія виникла не так давно, і відразу ж набула великої популярності. У розвитку методу казкотерапії величезний вплив зробили роботи Д. Б. Ельконіна, Л. С. Виготського, дослідження та досвід Б. Бетельхейма, К.Г. Юнга, М.Л. фон Франца, Ш. Коппа, ідеї Е. Фромма, Е. Гарднера, Е. Берна, позитивна терапія притчами Н. Пезешкіана, психотерапевтичні казки та ідеї та інші. Сьогодні помічається тенденція активного використання методу казкотерапії, до якого звертаються все більше фахівців: психологи, лікарі, дефектологи, педагоги.

Тема 2. Загальні методи казкотерапії.

Однією з сучасних тенденцій розвитку психологічних досліджень є прагнення вчених до інструментального поповнення психологів практиків методами, які дозволяють ефективно здійснювати діагностику та корекцію внутрішньої проблематики суб'єкта. Життєві труднощі, які переживає особистість, призводять до стресів і конфліктів, що безпосередньо впливають на спілкування та взаємодію з оточуючим середовищем. Все це вимагає від психолога практика використання самих різних прийомів та методів. Психокорекція, як і психотерапія, направлені на виявлення першопричин психологічних проблем та розкриття життєвого потенціалу. Методи казкотерапії є базовими так як більшість завдань методики полягає у створенні казкових образів. Створення певних образів казкового світу, проходження шляху героя та подолання перешкод на цьому шляху, а також можливість власного закінчення казки дають дитині відчуття могутності та сили. Методика включає в себе розповідь казки та вигадання її завершення.

Тема 3. Психодинамічна психотерапія.

Психодинамічна психотерапія, це психологічний підхід, який вивчає взаємодію різних частин свідомості людини та її здатність породжувати емоційні та мотиваційні сили, що визначають стан розуму та поведінки людини. Термін психодинаміка використовують для опису підходу, розробленого Зигмундом Фрейдом (1856—1939) та його послідовниками. Існують 4 підходи психологічного лікування: психодинамічний, когнітивно-поведінковий, біологічний та гуманістичний. Психодинамічна терапія покладається на теорію внутрішнього конфлікту, приглушені поведінки та емоції пацієнта виводяться на поверхню його свідомості. Основні положення теорії З.Фрейда. Механізми психологічного захисту та їх значення для діагностики клієнтів. Несвідоме і мистецьке фантазування. Метод вільних асоціацій. Психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. Метафора та архетипи в площині казкотерапії.

Тема 4. Аналітичні аспекти розуміння механізмів образотворчого мистецтва.

Мистецтво відображає найкращі наміри людської душі, психіки, і саме це поєднує його з іншою науковою галуззю – психологією. Психологія мистецтва дозволяє з'ясувати особливості сприйняття художніх творів, частково розкрити таємницю внутрішнього світу їх авторів, проаналізувати способи впливу мистецтва на особистість, виокремити специфіку

візуальних і невізуальних видів мистецтва Сучасні психоаналітичні концепції розвитку особистості. Теорія прив'язаності Боулбі. Психологічна природа і функції символу в казкотерапевтичній діяльності. Застосування мови символів. Альтернативні методи казкотерапії.

Змістовий модуль 2. Особливості та принципи роботи психолога з методом казкотерапії.

Тема 5. Архетипи в казкотерапії. Метафора.

Використання архетипів та метафор у казкотерапії. Робота з конкретними проблемами (страхи, енурези, тики, агресивність тощо). У казкотерапії використовуються різні види казок: дидактичні казки; психокорекційні казки. Поняття "архетип" в психологічній літературі з'явилося завдяки швейцарському психологу К.Г. Юнгом і позначає якісь первинні уроджені структури, так званого "колективного несвідомого", архаїчний психічний "осад" повторюваних життєвих ситуацій, завдань і переживань людини.

Тема 6. Конструювання казкової метафори.

Основа казки - метафора. Метафори є рушійною силою не тільки в казкових творах, але також і в інших методах психологічної корекції. Метод казкотерапії спирається на символи, які також чітко потрапляють в підсвідомість. Конструювання казкової метафори. Робота з метою в казкотерапії. Алгоритм складання казок. Усвідомлення своїх негативних почуттів - перший крок до управління ними. Другий крок - програння їх, і тут також може допомогти казка. Гра в казкового героя або в казкового лиходія і є управління своєю агресією. Деякі розповіді викликають у нього страх, але це страх, замішаний на задоволенні і збудженні. Постійну відмову слухати розповіді, вмісні елементи тривоги і неспокою, може бути ознакою порушень. Відхід від складних ситуацій в житті - це завжди ознака невпевненості і страху, і якщо страх не є слідством реальної загрози, то тут можна говорити про певне порушення в душевному стані.

Тема 7. Основні форми казкотерапевтичної роботи.

Розкриття методів корекції казкотерапії: страхів; тиків; енурезу; агресії; сором'язливості; невпевненості. Казкові образи і історія викликають емоції. Дитина або дорослий занурюються в казку і свідомо, і підсвідомо. Твір є свого роду гіпнотичним засобом, що дає відповіді на хвилюючі підсвідомість питання. Використання казок в цілях психотерапії. До переваг можна віднести: символічність казок, що забезпечує хороші можливості особистих проєкцій; знайомство клієнта з сюжетом, іноді навіть дослівне знання тексту; використання відомих авторських казок. Створення психотерапевтичних казок. В цій формі роботи казки складаються з проблем, характерних для того контингенту, з яким працює психолог; іноді казка пишеться для конкретного клієнта. Актуальна проблема представлена в казці в метафоричній формі; як правило, приписана значущому герою.

Тема 8. Види казкотерапії

Дидактичні казки (будуються на основі навчального матеріалу). Алгоритм естетотерапевтичної, корекційної дії дидактичної казки. Психокорекційні казки. Виховний вплив таких казок дитина здатна зрозуміти сама, без сторонньої допомоги. Психотерапевтичні казки. У них розкривається глибинний зміст подій, які допомагають дитині побачити ситуацію з боку. Медитивні казки. Спрямовані на усвідомлення самого себе «тут та зараз», на поліпшення взаємодії «дитина — батьки», відношення до оточення,

розкриття особистісного потенціалу. Психологічні казки у метафоричному вигляді несе інформацію про внутрішній світ людини.

Тема 9. Казкотерапія з піском

Історія виникнення піскової терапії. Принципи пісочної терапії. Подання інструкції при роботі з піском. Завдання пісочної терапії. Обладнання для роботи з піском. Типи предметів, які використовуються в пісковій терапії. Проективна психодіагностика в пісочниці (індивідуальна та групова форми). Карти пісочної терапії. Символіка відбитків на піску та форм з піску. Покази до застосування групової піскової терапії. Основні психодіагностичні „мішені” в груповій роботі. Психокорекція в пісочниці (індивідуальна та групова форми). Основні способи гри з піском і водою. Психопрофілактика, розвиток і навчання в пісочної терапії.

**РОЗДІЛ 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

3.1. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми Форма заняття	Кількість Годин	
		Денна	Заочна
1	<i>Семінар «Історія розвитку казкотерапії»</i>	2	1
2	<i>Семінар «Загальні методи казкотерапії»</i>	2	
3	<i>Практичне заняття «Психодинамічна психотерапія»</i>	2	1
4	<i>Практичне заняття «Аналітичні аспекти розуміння природи і механізмів образотворчого мистецтва»</i>	2	
5	<i>Круглий стіл «Архетипи в казкотерапії. Метафора. Конструювання казкової метафори»</i>	2	2
6	<i>Семінар «Основні форми казкотерапевтичної роботи»</i>	2	1
7	<i>Дискусія «Конструювання казкової метафори»</i>	2	1
8	<i>Семінар «Види казкотерапії»</i>	2	1
9	<i>Практичне заняття «Казкотерапія з піском»</i>	2	1
	Усього	18	8

3.2 Технологічна карта дисципліни

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<i>Семінар «Історія розвитку казкотерапії»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Проаналізувати історію розвитку казкотерапії. 2. Розкрити що є предметом казкотерапії. Які факти відомі з історії розвитку галузі. 3. Розвиток казкотерапії як самостійного напрямку в практичній психології. 4. Розкрити вплив вчених на розвиток казкотерапії.	<i>Завдання</i> 1. Розкрити власну думку на проблему зв'язку душі та тіла в історії філософії 2. Виберіть який погляд вчених вам найбільш близький. 3. Поміркуйте, як можна втілити його принципи при психологічній роботі. 4. Результати доповіді на практичному занятті.	До наступного практичного заняття

<p>Семінар «Загальні методи казкотерапії»</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення методів казкотерапії. 2. Провести аналіз методів казкотерапії. 3. Чому на вашу думку методи казкотерапії є базовими. 4. Розкрити що включає в себе методика казкотерапії. 	<p>Завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спробувати класифікувати методи казкотерапії. 2. Порівняти підходи різних науковців до проблеми, вивчення казкотерапії взявши за основу їх провідні роботи Д. Б. Ельконіна, Л.С. Виготського, дослідження та досвід Б. Бетельхейма, К.Г. Юнга, М.Л. фон Франца, Ш. Коппа, ідеї Е. Фромма, Е. Гарднера, Е. Берна, позитивна терапія Н. Пезешкіана. 	<p>До наступного практичного заняття</p>
<p>Практичне заняття «Психодинаміч на психотерапія»</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити та розкрити особливості психодинамічної терапії. 2. Особливості впровадження аналітичного підходу. 3. Зробити порівняльний аналіз психодинамічної та психотерапевтичної терапії. 	<p>Завдання</p> <p>Робота в малих групах. Аналіз психодинамічного та аналітичного підходу</p> <p>Кожна група – прихильник одного з підходу.</p>	<p>До наступного практичного заняття</p>
<p>Практичне заняття «Аналітичні аспекти розуміння природи і образотворчого мистецтва»</p>	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння природи і механізмів образотворчого мистецтва. 2. Розкрити що дозволяє з'ясувати психологія мистецтва 3. Розкрити сучасні психоаналітичні концепції розвитку особистості. 4. Теорія прив'язаності Боулбі. 5. Психологічна природа і функції символу в казкотерапевтичній діяльності. 	<p>Розв'язок практичних завдань (на прикладі літератури з мистецтва)</p> <p>Робота в малих групах. Проаналізувати способи впливу мистецтва на особистість, виокремити специфіку візуальних і невізуальних видів мистецтва розвитку казкотерапії. Кожна група –</p> <p>Потрібно привести якомога більше прикладів впливу мистецтва на особистість.</p>	<p>До наступного практичного заняття</p>

<p><i>Круглий стіл</i> «Архетипи в казкотерапії. Метафора. Конструювання казкової метафори»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні.</i> 1. Застосування архетипів у казкотерапії. 2. Розкрити види архетипів. 3. Поняття "архетип" К.Г. Юнгом 4. Розкриття історії роботи з метафорами.</p>	<p>Конструювання казкової метафори. Наведення власної метафори свого життя. Провести дослідження іншої особи за допомогою карток з архетипами. Аналіз власного архетипу.</p>	<p>На практичному занятті</p>
<p><i>Семінар</i> «Основні форми казкотерапевтичної роботи»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Проаналізувати форми казкотерапії. 2. Розкриття актуальної проблеми представленої у казці в метафоричній формі. 3. Розкриття методів корекції казкотерапії: страхів; тиків; агресії; сором'язливості; невпевненості та інш. 4. Використання казок в цілях психотерапії.</p>	<p>Створення психотерапевтичних казок. Робота в малих групах. Кожна група показує свій приклад роботи при таких проявах як: страхі; тики; енурез; агресія сором'язливість; невпевненість та інш.</p>	<p>До наступного практичного заняття</p>
<p><i>Дискусія</i> «Конструювання казкової метафори»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.</i> 1. Що є основою казки. 2. Яку роль відіграє метафора у казкових творах. 3. Конструювання казкової метафори. 4. Робота з метою в казкотерапії.</p>	<p>На занятті проходить робота в групах. Кожна група представляє свою модель терапії за алгоритмом актуалізації ресурсів.</p>	<p>До наступного практичного заняття</p>
<p><i>Семінар.</i> «Види казкотерапії»</p>	<p>Аналіз видів казкотерапії: Психокорекційні казки. Психотерапевтичні казки. Медитивні казки.</p>	<p>Проведення дослідження за допомогою різних видів казкотерапії.</p>	<p>До наступного практичного заняття</p>
<p><i>Практичне заняття</i> «Казкотерапія з піском»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.</i> 1. Історія виникнення піскової терапії. 2. Принципи піскової терапії. Подання інструкції при роботі з піском. 3. Завдання піскової терапії. 4. Типи предметів, які</p>	<p>Розкрити зв'язок казкотерапії з пісковою терапії. Здійснити кількісну і якісну інтерпретацію результатів. Робота у мікрогрупі. Використання піскової терапії у складанні казок.</p>	<p>На практичному занятті</p>

	використовуються в пісковій терапії. 5.Проективна психодіагностика в пісочниці (індивідуальна та групова). 6.Психокорекція в пісочниці (індивідуальна та групова).		
--	---	--	--

РОЗДІЛ 4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці (творчі роботи, підготовка конспектів, міні-доповідей, рефератів, есе тощо).

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна	Форми контролю
1	Теоретико-методологічні основи застосування методу казкотерапії. Проблеми зв'язку душі та тіла в історії філософії	10	13	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань
2	Аналітичні аспекти розуміння природи і механізмів образотворчого мистецтва.	6	7	
3	Погляд вітчизняних та зарубіжних вчених на достовірність діагностичних показників при застосуванні проєктивних методів (аналіз і конспектування літературних джерел)	10	14	
4	Конструювання казкової метафори. Розкриття понття «метофора»	6	8	
5	Використовування різних видів казок	8	11	
6	Опрацювання теоретичних джерел сучасних психоаналітичних концепцій (Маклер, Ненсі Маквільямс, М. Кляйн та ін..)	10	10	
7	Провести дослідження іншої особи за допомогою методик дослідження вербальної та невербальної креативності. Здійснити кількісну і якісну інтерпретацію результатів, оформити звіт.	10	12	
8	Оформити презентацію щодо застосування технологій	10	11	
9	Розкрити зв'язок казкотерапії з пісковою терапії	10	12	
	Разом	80	98	

РОЗДІЛ 5.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО
НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (за вибором:
тези/доповідь).

№ з/п	Завдання (за вибором)	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Науково-культурні передумови виникнення казкотерапії		
2	Творчість як конфлікт між несвідомими і свідомими проявами психіки у теорії З.Фрейда.		
3	Роль індивідуації у становленні творчої особистості (теорія К.Г. Юнга).		
4	Прояви архетипів у художній творчості		
5	Розробити зміст і структуру казкотерапевтичного заняття.		
	Всього	10	10

РОЗДІЛ 6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

Змістовий модуль 1. Основи казкотерапії.

Тема 1. Історія розвитку казкотерапії.

Початок роботи по проблемі курсу буде таким чином, щоб здобувачі усвідомили, які існують основні психологічні підходи до розуміння складання казкотерапії. Сьогодні помічається тенденція активного використання методу казкотерапії, до якого звертаються все більше фахівців: психологи, лікарі, дефектологи, педагоги. У зв'язку з цим стали появлятися сказкотерапевтичеські програми Т.Д. Зінкевич-Євстигнєєва, Н. Сакович, А. Лисиной та ін. Казкотерапія як метод стали не тільки дитячі дошкільні установи і школи, а й центри реабілітації інвалідів, дітей з різними проблемами в розвитку, виправні установи (для підлітків з девіантною поведінкою), вищі навчальні заклади.

Уточнюються такі складові курсу: предмет, завдання, методи, поняття та підходи в курсі «Казкотерапія». Поняття історії виникнення та розвитку казкотерапії. Перші наукові теорії казкотерапії відносяться до XVIII століття. За допомогою казок люди передавали з покоління в покоління моральні цінності, правила поведінки. Ще до того, як психотерапія отримала офіційний статус наукового методу, казки були своєрідним інструментом навчання і виховання, засобом народної психотерапії. Як самостійний напрям в практичній психології казкотерапія виникла не так давно, і відразу ж набула великої популярності. У науковому світі казкотерапія існує тільки 18 років. Низка трагічних подій в історії людства призвела до того, що проблема травматизації та її наслідків є найактуальнішою у теперішній час.

Для розуміння стану питання основних напрямків досліджень особливостей казкотерапії, доцільно виконати аналіз робіт українських авторів за останні 10 років. Під час доповідей на практичних заняттях доцільно спиратися на ті тести, що автори розробили за змістом своїх робіт. Для зворотнього зв'язку з всіма слухачами доповідей, тез, есе чи рефератів зручно мати готові відповіді.

Варіанти першоджерел для виконання завдання (здобувач має можливість скористатися цими чи іншими роботами українських авторів по бажанню):

1. Баср У. Терапевтична робота із казками та історіями. Практична психологія і соціальна робота. 2015. № 11(188). С. 70–71.
2. Дубинська О. Казкотерапія як засіб розвитку творчих здібностей дошкільників. Психолог дошкілля. 2016. №10. С. 12-13.
3. Замелюк М.І. Майстер-клас «Майстерня казкотерапії» // Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі: матеріали IV обласної науково-практичної конференції (15 лютого 2018 р. м. Луцьк). Луцьк, Волиньполіграф, 2018.
4. Василевська О., Дворніченко Л. Казкотерапія як засіб психологічної роботи з різними віковими каієгоріями. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2020. Випуск 6. С. 24–31

Тема 2. Загальні методи казкотерапії.

В курсі важливо усвідомити, які існують методи казкотерапії. Казкотерапія - це спосіб психологічного впливу на людину за допомогою чарівного твору. У казці герой проживає ті ж труднощі, з якими стикалася особистість, а також знаходить спосіб подолати їх. Ознайомлення з казкою допомагає людині свідомо чи несвідомо вирішити проблеми, що

турбують. Методи казкотерапії допомагають і дітям, і дорослим. У розвитку методу казкотерапії величезний вплив зробили роботи Д. Б. Ельконіна, Л.С. Виготського, дослідження та досвід Б. Бетельхейма, К.Г. Юнга, М.Л. фон Франца, Ш. Коппа, ідеї Е. Фромма, Е. Гарднера, Е. Берна, позитивна терапія притчами Н. Пезешкіана, психотерапевтичні казки та ідеї А. Гнездилова, роботи І. Вачкова, Н. Сакович, А. Осипової, Н. Кисельової. Активно розвиваючись як окремий напрямок, стала відома типологія казок, запропонована Т.Д. Зінкевич-Євстигнеєва, яка включає в себе художні (народні та авторські), психотерапевтичні, психокорекційні, дидактичні, медитативні.

Життєві труднощі, які переживає особистість, призводять до стресів і конфліктів, що безпосередньо впливають на спілкування та взаємодію з оточуючим середовищем. Все це вимагає від психолога практика використання самих різних прийомів та методів. Психокорекція, як і психотерапія, направлені на виявлення першопричин психологічних проблем та розкриття життєвого потенціалу. Методи казкотерапії є базовими так як більшість завдань методики полягає у створенні казкових образів.

Варіанти джерел для виконання завдання (здобувач має можливість скористатися цими чи іншими роботами українських авторів по бажанню):

1. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 152 с.

2. Фрадинська А.П., Лазаревська Ю.В Казкотерапія, як засіб психокорекції емоційної сфери молодших школярів. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". 2015. №10. С.66-68 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2015_10_19.

3. Форми роботи з казками. URL: <https://studfile.net/preview/5456514/page:5/> (дата звернення: 12.08.2020).

4. Мойсеєнкова І.Ю. Казкотерапія як один із засобів корекційно-розвиваючої роботи з дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи. : матеріали науково-практичної конференції. URL:<http://conf.zipro.net.ua/?p=219>.

Тема 3. Психодинамічна психотерапія.

На занятті розглядаються особливості психодинамічної терапії. Психодинамічна психотерапія, це психологічний підхід, який вивчає взаємодію різних частин свідомості людини та її здатність породжувати емоційні та мотиваційні сили, що визначають стан розуму та поведінки людини. Термін психодинаміка використовують для опису підходу, розробленого Зигмундом Фрейдом (1856—1939) та його послідовниками. Існують 4 підходи психологічного лікування: психодинамічний, когнітивно- поведінковий, біологічний та гуманістичний. Психодинамічна терапія покладається на теорію внутрішнього конфлікту, приглушені поведінки та емоції пацієнта виводяться на поверхню його свідомості. Психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. Роль індивідуальності у становленні творчої особистості (теорія К.Г. Юнга). Теоретико-методологічні основи застосування методів казкотерапії. Метод вільних асоціацій.

Психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. Метафора та архетипи в площині казкотерапії. *Завдання* провести аналіз психодинамічного та аналітичного підходу.

Варіанти джерел для виконання завдання (здобувач має можливість скористатися цими чи іншими роботами українських авторів по бажанню):

1. Мушкевич М.І Психотерапія: Навчальний посібник. Луцьк: “Вежа”, 2017. 474 с.
2. Rozina I.V. Special features of designing a correction program for adolescents who have signs of psychosomatic disorders/ Europejskie studia humanistyczne: Panstwo i Spolecznostwo Issue (II), 2020 Pg. 19-35 <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2020.3-2.02>
3. Орленко І.М. Казкотерапія з використанням техніки квілінг у психокорекційній роботі з гіперактивними дітьми. Наша школа. 2014. No 1. С. 17–19.
4. Філь О. В. Організація самостійної роботи студентів у рамках спецкурсу “Основи казкотерапії”. *Професіоналізм педагога у контексті Європейського вибору України* : зб. статей міжнар. наук.-практ. конф., 20–22 вересня 2007 р. Ялта, 2007. Ч. 1. С. 259–261.

Тема 4. Аналітичні аспекти розуміння механізмів образотворчого мистецтва.

Мистецтво відображає найкращі наміри людської душі, психіки, і саме це поєднує його з іншою науковою галуззю – психологією. Психологія мистецтва дозволяє з’ясувати особливості сприйняття художніх творів, частково розкрити таємницю внутрішнього світу їх авторів, проаналізувати способи впливу мистецтва на особистість, виокремити специфіку візуальних і невізуальних видів мистецтва. Протягом усієї історії мистецтва можна простежити взаємний вплив літератури й образотворчих мистецтв. Перше зближення образотворчого мистецтва і літератури – це відтворення прийомів та формами іншого виду мистецтва передусім сюжетно-тематичного, змістового боку творів античної літератури. Відповідно теми заняття з’ясувуться психодинамічний підхід Фрейда та психоаналітичний підхід К.Г. Юнга у вивченні творчості. Метафора та архетипи в площині арттерапії. Сучасні психоаналітичні концепції розвитку особистості. Теорія прив’язаності Боулбі.

Проаналізувати способи впливу мистецтва на особистість, виокремити специфіку візуальних і невізуальних видів мистецтва розвитку казкотерапії. Потрібно привести якомога більше прикладів впливу мистецтва на особистість. Розв’язок практичних завдань на прикладі літератури з мистецтва.

1. Баєр У. Терапевтична робота із казками та історіями. Практична психологія і соціальна робота. 2014. № 11(188). С. 70–71.

2. Деркач О. О. Педагогіка творчості : Арт-терапія та казкотерапія на допомогу вчителю, вихователю, практичному психологу. Вінниця : ВДПУ, 2009. 88 с. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=HKGxKUcAAAAJ&hl=ru>

Змістовий модуль 2. Особливості та принципи роботи психолога з методом казкотерапія.

Другий змістовний модуль присвячено розгляданню принципів роботи психолога з методом казкотерапії. Вміння застосовувати у складанні казки: архетипи, метафори. Вміти створювати казку за певним алгоритмом. На занятті здобувачі приймають участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком питань побудови казки та вирішення певних проблем.

Тема 5. Архетипи в казкотерапії. Метафора.

Використання архетипів та метафор у казкотерапії для вирішення конкретних проблемами: страхи, енурези, тіки, агресивність тощо. У казкотерапії використовуються різні види казок: дидактичні казки; психокорекційні казки. Поняття "архетип" в психологічній літературі з'явилося завдяки швейцарському психологу К.Г. Юнгом і позначає якісь первинні уроджені структури, так званого "колективного несвідомого", архаїчний психічний "осад" повторюваних життєвих ситуацій, завдань і переживань людини. Провести дослідження іншої особи за допомогою карток з архетипами. Аналіз власного архетипу.

В якості завдання моделюються власна казка, за певною схемою.

Казка повинна бути представлена в строго певній послідовності:

Колись давно - символізує початок казки, знайомить з діючими героями.

Дитині 3-4 років рекомендується розповідати казки про іграшки, чоловічків або тварин. З 5 років можна розповідати казку про принців і принцес, чарівників і фей, солдатиків і т. д. З 5-6 років діти віддають перевагу казкам. Для підлітків підійдуть побутові казки і притчі.

І Раптом... Але ось одного разу - відоувається зіткнення героя з проолемою.

яка нагадує проблему дитини.

Через це... - натякає на те, чого досягнення не відбувається, чого людина могла є досягти без цієї проблеми.

Кульмінацією є, по суті, безпосередня боротьба героїв з труднощами. Розв'язка обов'язково позитивна. Мораль казки така, що герой перемагає труднощі.

Щоб створити психокорекційну казку самостійно, необхідно діяти за наступним алгоритмом:

Виберіть героя. Який буде близькій особистості, але при цьому істотно відрізнятись. Герой повинен володіти схожими рисами характеру, віком, статтю.

Опишіть життя казкового героя таким чином, щоб можна було вловити схожість з його власним життям.

Створіть проблемну ситуацію, в яку потрапив казковий герой, при цьому вона обов'язково повинна бути схожа на проблему дитини, описати почуття і переживання, які відчуває сама дитина.

Опишіть процес пошуку героєм способу вирішення проблеми. Тут необхідно погіршити ситуацію, довести до логічного завершення пошук, який допоможе підштовхнути героя до пошуку правильного рішення і змін. Казковому герою можуть траплятися другорядні персонажі та істоти, які знаходяться в однаковій ситуації. При цьому герой з боку може спостерігати, як істоти знаходять вихід з проблем. Тут може з'явитися «мудрий наставник», який пояснить герою сенс подій, що відбуваються. Ваше завдання -

показати клієнту ситуацію і її рішення за допомогою кілька сторін, щоб надати альтернативу, різні моделі поведінки, допомогти йому знайти позитивні сторони в тому, що відбувається.

Герой казки усвідомлює помилки в своїй поведінці і стає на правильний шлях у вирішенні власних проблем.

Тема 6. Конструювання казкової метафори.

Основа казки - метафора. Метафори є рушійною силою не тільки в казкових творах, але також і в інших методах психологічної корекції. Конструювання казкової метафори. Робота з метою в казкотерапії. Алгоритм складання казок. Усвідомлення своїх негативних почуттів - перший крок до управління ними. Другий крок - програння їх, і тут також може допомогти казка. Гра в казкового героя або в казкового лиходія і є управління своєю агресією. Деякі розповіді викликають у нього страх, але це страх, замішаний на задоволенні і збудженні. Постійну відмову слухати розповіді, змісні елементи тривоги і неспокою, може бути ознакою порушень. Відхід від складних ситуацій в житті - це завжди ознака невпевненості і страху, і якщо страх не є слідством реальної загрози, то тут можна говорити про певне порушення в душевному стані.

Конструювання казкової метафори.

На занятті та дома здобувачі апробують психодіагностичні методики казкотерапії. Працюючи в групі предсталиють свій кейс- казка. Проведення аналізу власної метафори свого життя.

Приклад роботи з архетипами.

Робота ведеться з використанням архетипічних карт, в основі яких лежать Універсальні Архетипи. Автором цієї методики є психолог Т. Д. Зенкевич-Євстигнеєва.

За цією методикою виділяють 10 основних архетипів, на основі яких можна використовувати 50 сюжетів казок. Ці архетипи представлені таким чином:

Стан
Дорога
Творець
Асистент
Добре серце, холодне серце
Сезон
Біль у тілі
Перехресті
Авгієві стайні
Божеественне вим'я.

Власне, архетипи зображені у вигляді колоди з 50 карт. Кожна карта має своє унікальне значення. Колода поставляється з інструкціями, які допомагають інтерпретувати загальний зміст обраної карти, пропонують питання для роздумів, дають завдання дітям і дорослим. Т. Д. Зенкевич-Євстигнеєва пропонує використовувати для казкотерапії метафоричні карти. У колоді є 10 основних архетипів. Вибравши їх, можна працювати з 50 сюжетами. Кожна має своє тлумачення.

" <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3619>

Коломієць О.Г., Демиденко Т. М. (2020). Казкотерапія як метод соціальної роботи з формування соціально-адекватної поведінки дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.*
Серія: "Педагогічні науки"

Тема 7. Основні форми казкотерапевтичної роботи.

Розкриття методів корекції казкотерапії: страхів; тиків; енурезу; агресії; сором'язливості; невпевненості. Дитина або дорослий, занурюються в казку свідомо і підсвідомо. До переваг можна віднести: символічність казок, що забезпечує хороші можливості особистих проєкцій; знайомство клієнта з сюжетом, іноді навіть дослівне знання тексту; використання відомих авторських казок. Казки складаються з проблем, характерних для того контингенту, з яким працює психолог; іноді казка пишеться для конкретного клієнта. Актуальна проблема представлена в казці в метафоричній формі; як правило, приписана значущому герою.

Будь-яка казкова історія сама по собі має лікувальні властивості. Причому казку рекомендується розповідати, а не читати. Так як саме під час розповіді у дорослого з'являється унікальна можливість спостерігати за переживаннями дитини в процесі навчання разом з ним.

На занятті проходить робота в групах. Кожна група представляє свою модель корекції казкотерапії: страхів, тиків, енурезу, агресії, сором'язливості, невпевненості, та інш., за алгоритмом: актуалізація ресурсів; види безперервності життя та рекомендації щодо їхнього відновлення.

Варіанти джерел для виконання завдання (здобувач має можливість скористатися цими чи іншими роботами українських авторів по бажанню):

Замелюк М.І. Майстер-клас «Майстерня казкотерапії» // Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі: матеріали IV обласної науково-практичної конференції (15 лютого 2018 р. м. Луцьк). Луцьк, Волиньполіграф, 2018.

Руденко А.В. Ігри і казки, які лікують. Харків : Основа, 2018. 208 с.

Тема 8. Види казкотерапії

Дидактичні казки (будуються на основі навчального матеріалу). Алгоритм естетотерапевтичної, корекційної дії дидактичної казки. Психокорекційні казки. Виховний вплив таких казок дитина здатна зрозуміти сама, без сторонньої допомоги. Психотерапевтичні казки. У них розкривається глибинний зміст подій, які допомагають дитині побачити ситуацію з боку. Медитивні казки. Спрямовані на усвідомлення самого себе «тут та зараз», на поліпшення взаємодії «дитина — батьки», відношення до оточення, розкриття особистісного потенціалу. Психологічні казки у метафоричному вигляді несе інформацію про внутрішній світ людини.

Приклад. Розповідь про улюблену казку за стосування кататімічного методу.

Кататімічна подорож в казку

1. Попередня бесіда. Триває від 15 до 20 хвилин. Тут можна розповісти про улюблену казку. ...

2. Релаксація. Триває від 1 до 5 хвилин. ...

3. Презентація зображення. Вона триває близько 20 хвилин. ...

4. Дискусія. Триває від 5 до 10 хвилин.

•Релаксації. Психолог пропонує закрити очі і розслабитися - це головна мета цього етапу сесії.

• Представлення зображення. Пропонуємо клієнту побачити себе в улюбленій казці і розповісти про побачене.

•Обговорення. На цьому етапі відбувається обговорення самої казки, пропонуємо клієнту намалювати представлений образ. Сам малюнок можна буде обговорити на наступній зустрічі.

Обухов Я.Л. запропонував кататимний підхід в казкотерапії. На його основі у клієнта розпитують про його улюблену казку. Ця частина займає від 15 до 20 хвилин. Важливо зрозуміти, за яких обставин була почула казка, чому сподобалась, які почуття викликали герої. Далі клієнту потрібно заплющити очі і увійти в розслаблений або навіть полутрансовий стан. Потім слід зануритися в улюблену казку і розповісти про те, у вигляді якого героя клієнт там знаходиться, що робить, що відбувається з сюжетом. Заключний етап - вихід з трансового стану і аналіз.

Тема 9. Казкотерапія з піском

Казкотерапія - це велика свобода для творчості. У ній можна застосувати техніки багатьох напрямків психології: арт-терапії, пісочної терапії, психодрами. Пісочна терапія допомагає ефективно впливати на психологічний розвиток дитини, а також коригувати його індивідуальні поведінкові реакції. Цей метод казкотерапії підходить для роботи з дітьми будь-якого віку.

Дитині пропонується попрацювати з лотком з сухого мулистого вологого піску, куди він зможе розмістити дрібні предмети або створити картини на свій розсуд. За допомогою контакту з піском дитина втілює свої найглибші почуття і думки у фізичну форму.

Основним інструментом у цьому методі є творча символічна гра та активна уява. Цей метод допомагає самостійно вибудувати зв'язок між несвідомим і свідомим, між емоціями і розумом, між фізичними і духовними явищами, між невербальним і вербальним.

Пісочна терапія допомагає не тільки діагностувати проблеми, але і виправити їх, сприяти розвитку і провести терапію. З її допомогою дитина вчиться самопізнання, самовираження, самоактуалізації, вчиться знімати напругу.

На занятті здобувачі розглядають історію виникнення піскової терапії. Принципи пісочної терапії. Подання інструкції при роботі з піском. Завдання пісочної терапії. Обладнання для роботи з піском. Типи предметів, які використовуються в пісковій терапії. Проективна психодіагностика в пісочниці (індивідуальна та групова форми). Основні психодіагностичні „мішені” в груповій роботі. Психокорекція в пісочниці (індивідуальна та групова форми). Основні способи гри з піском і водою. Психопрофілактика, розвиток і навчання в пісочній терапії.

Розіна І.В. Особливості використання пісочної терапії в роботі з проявом агресивної поведінки у дітей молодшого шкільного віку. Науковий журнал «Габитус», випуск 16, 2020 р. С. 180- 185 <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.16.29>

Rozina I. V. Peculiarities of the sand play the raryapplication in dealing with aggression in teenage years. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2020. №1(43). С. 13-19 DOI: 10.37203/kibit.2020.43.02

Методичне забезпечення

- Робоча програма з дисципліни «Казкоатерапія»
- Силабус.
- Лекції-презентації
- Ілюстративні матеріали.
- Кейсові завдання; приклади розв'язування типових задач.

Розіна І.В. Особливості використання пісочної терапії в роботі з проявом агресивної поведінки у дітей молодшого шкільного віку. Науковий журнал «Габитус», випуск 16, 2020 р. С. 180- 185 <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.16.29>

Rozina I.V. Special features of designing a correction program for adolescents who have signs of psychosomatic disorders. Europejskie studia humanistyczne: Panstwo i Spolecznstwo Issue (II), 2020 Pg. 19-35 <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2020.3-2.02>

Розіна І. Боровіченко І. Особливості корекційної програми на зниження рівня акцентуованих рис характеру у підлітковому віці *Актуальні проблеми сучасної психології*: збірн. наук. праць Всеукр. наук.-практич. інтернет конф. Одеса, 20212. С. 20-26.

Rozina I. V. Peculiarities of the sand play the raryapplication in dealing with aggression in teenage years. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2020. №1(43). С. 13-19 DOI: 10.37203/kibit.2020.43.02

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Локарева Г. В. Казкотеранія в підготовці соціальних педагогів до професійної діяльності: теорія і практика. Запоріз. нац. ун-т, держ. вищ. навч. закл. 2018. 415 с. URL:<https://scholar.google.com/citations?user=QkECOcQAAAAJ&hl=th>
2. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 152 с.
3. Мушкевич М.І Психотерапія: Навчальний посібник. Луцьк: “Вежа”, 2017. 474 с.
4. Сагач Г. М. Дивосвіт педагогічного красномовства В. О. Сухомлинського: мистецтво логокреації (казкотерапії) вищ. навч. закл. "Херсон. акад. неперерв. освіти" Херсон. обл. ради . Херсон : Херсонська академія неперервної освіти, 2017. 39 с. URL:http://ek.kubg.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_17/cgiirbis_64.exe?LNG=en&C21COM=S&I21DBN=KUBG&P21DBN=KUBG&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C%2E%3EA%3D%D0%A1%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%87%2C%20%D0%93%2E%24%3C%2E%3E%29&Z21ID=&S21SRW=dz&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20

Допоміжна

1. Замелюк М. І. Майстер-клас «Майстерня казкотерапії» // Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі: матеріали IV обласної науково-практичної конференції (15 лютого 2018 р. м. Луцьк). Луцьк, Волиньполіграф, 208 с. URL:<https://scholar.google.com.ua/citations?user=wQeKrEYAAAAJ&hl=uk>
2. Замелюк М. І Казкотерапія як інноваційна здоров'язбережувальна технологія у просторі сучасного дошкільного закладу. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки № 2/35. Луцьк, 2017. URL:<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/13760>
3. Коломієць О.Г., Демиденко Т. М. (2020). Казкотерапія як метод соціальної роботи з формування соціально-адекватної поведінки дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.*
Серія: "Педагогічні науки", (4). <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3619>
4. Розіна І.В. Особливості використання пісочної терапії в роботі з проявом агресивної поведінки у дітей молодшого шкільного віку. *Науковий журнал «Габитус»*, випуск 16, 2020 р. С. 180- 185 <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.16.29>
5. Rozina I.V. Special features of designing a correction program for adolescents who have signs of psychosomatic disorders/ *Europejskie studia humanistyczne: Panstwo i Spolecznostwo* Issue (II), 2020 Pg. 19-35 <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2020.3-2.02>
6. Розіна І. Боровіченко І. Особливості корекційної програми на зниження рівня акцентуєваних рис характеру у підлітковому віці *Актуальні проблеми сучасної психології: збірн. наук. праць Всеукр. наук.-практич. інтернет конф. Одеса, 2021*. С. 20-26.
7. Rozina I. V. Peculiarities of the sand play therapy application in dealing with aggression in teenage years. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій.* 2020. №1(43). С. 13-19 DOI: 10.37203/kibit.2020.43.02

8. Руденко А.В. Ігри і казки, які лікують. Харків : Основа, 2018. 208 с.
9. Солодухов В. Л. Казка як один з методів активного соціально - психологічного пізнання: монографія; М-во освіти і науки України, Донбас. держ. пед. ун-т, держ, вищ. навч. закл. Слов'янськ : Б. 1. Маторіна, 2017. 139 с.
10. Мойсеєнкова І.Ю. Казкотерапія як один із засобів корекційно-розвиваючої роботи з дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи.* : матеріали науково-практичної конференції. URL:<http://conf.zipro.net.ua/?p=219>.
11. Орленко І.М. Казкотерапія з використанням техніки квілінг у психокорекційній роботі з гіперактивними дітьми. *Наша школа.* 2014. No 1. С. 17–19.
12. Розказування казок. URL: <https://studfile.net/preview/5456514/page:6/> (дата звернення: 03.08.2020).

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <https://mon.gov.ua/ua>
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. <http://www.dnpb.gov.ua/>
6. Освіта в Україні, освіта за кордоном. URL : <http://www.osvita.org.ua/> ;
7. Сайт «Osvita. Ua». URL : <http://osvita.ua/school/theory/780/>
8. Український центр оцінювання якості освіти. URL : <http://testportal.gov.ua/>
9. Державна служба якості освіти. URL : <http://testportal.gov.ua/>